

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 27 stycznia 2017 r.

Pozycja 1

POSTANOWIENIE z dnia 25 stycznia 2017 r. Sygn. akt SK 4/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Leon Kieres – przewodniczący
Zbigniew Jędrzejewski
Julia Przyłębska
Małgorzata Pyziak-Szafnicka
Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz – sprawozdawca,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 25 stycznia 2017 r., skargi konstytucyjnej J.K. o zbadanie zgodności:

art. 479²² ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.), obowiązującego od 1 października 1989 r. do 3 maja 2012 r., w zakresie, w jakim odnosi się do skargi o wznowienie postępowania opartej na jednej z podstaw z art. 403 § 2 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, tj. wykryciu takich okoliczności faktycznych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu, z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

postanawia:

na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072) umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. 9 maja 2013 r. skarżąca wniosła o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w G. z maja 2008 r., którym oddalono jej apelację od wyroku Sądu Okręgowego w G. z listopada 2007 r. Przesłankę wznowienia, jej zdaniem, stanowiło – przewidziane w art. 403 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.; dalej: k.p.c.) – wykrycie takich oko-

liczności faktycznych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

Postanowieniem z lipca 2013 r. Sąd Apelacyjny w G. odrzucił skargę o wznowienie postępowania, wskazując, że upłynął dwuletni termin na jej wniesienie, liczony od dnia uprawomocnienia się wyroku, określony przez znajdujący zastosowanie do postępowań w sprawach gospodarczych art. 479²² k.p.c. Rozważany przepis został wprawdzie uchylony, jednak podlega on dalszemu stosowaniu – zgodnie z regulacją intertemporalną – w odniesieniu do postępowań wszczętych przed jego derogacją. Zażalenie skarżącej na rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego w G. zostało oddalone postanowieniem Sądu Najwyższego z marca 2014 r., który podzielił stanowisko sądu niższej instancji.

Po doręczeniu postanowienia Sądu Najwyższego, będącego ostatecznym orzeczeniem w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, co nastąpiło 14 lipca 2014 r., skarżąca wniosła skargę konstytucyjną. Przedmiotem skargi jest żądanie stwierdzenia niezgodności art. 479²² k.p.c., w brzmieniu obowiązującym od 1 października 1989 r. do 3 maja 2012 r., w zakresie, w jakim odnosi się do skargi o wznowienie postępowania opartej na jednej z podstaw z art. 403 § 2 k.p.c., a mianowicie wykryciu takich okoliczności faktycznych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu, z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Z treści pisma uzupełniającego z 17 listopada 2014 r. wynikałoby jednak, że art. 479²² k.p.c. miały zostać objęte kontrolą również w zakresie, w jakim dotyczy wznowienia postępowania z uwagi na wykrycie środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu, stanowiące odrębną przesłankę wznowieniową wyróżnioną w art. 403 § 2 k.p.c.

Uzasadniając zarzut niezgodności z ustawą zasadniczą, skarżąca stwierdziła, że kwestionowany przepis narusza konstytucyjne prawo do sądu w zakresie wymogu sprawiedliwego ukształtowania procedury sądowej oraz bezzasadnie różnicuje sytuację stron postępowań w sprawach gospodarczych w porównaniu ze stronami pozostałych postępowań cywilnych, dla których art. 408 k.p.c. przewiduje pięcioletni termin na wniesienie skargi o wznowienie postępowania, liczony od dnia uprawomocnienia się wyroku.

2. W piśmie z 20 kwietnia 2016 r. w imieniu Sejmu stanowisko w sprawie zajął jego Marszałek, wnosząc o stwierdzenie, że art. 479²² zdanie pierwsze k.p.c., w brzmieniu obowiązującym do 3 maja 2012 r., w zakresie, w jakim odnosi się do skargi o wznowienie postępowania opartej na wskazanej w art. 403 § 2 k.p.c. przesłance późniejszego wykrycia takich okoliczności faktycznych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu, jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Odnosnie do kwestii formalnych Marszałek Sejmu zwrócił uwagę na trzy zagadnienia. Po pierwsze, kontrola konstytucyjności kwestionowanego art. 479²² k.p.c. w wersji, która podlegała zastosowaniu w sprawie skarżącej, czyli w brzmieniu obowiązującym od 11 maja 2011 r., powinna zostać ograniczona wyłącznie do zdania pierwszego, gdyż podniesione zastrzeżenia dotyczą jedynie treści normatywnych zawartych w tym właśnie zdaniu. Zbędne jest przy tym wskazywanie początkowej daty obowiązywania przedmiotu kontroli. Po drugie, jakkolwiek skarżony przepis został uchylony 3 maja 2012 r., to zgodnie z regulacją intertemporalną może on nadal znajdować zastosowanie, a w konsekwencji nie zaktualizowała się przesłanka umorzenia postępowania z powodu utraty mocy obowiązującej przez badane unormowanie. Po trzecie wreszcie, wątpliwości budzi, czy w sytuacji wskazanej przez skarżącą rzeczywiście doszło do wykrycia okoliczności faktycznych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Rozważenia wymagałoby, czy w tej sytuacji nie wystąpiły raczej nowe dowody w sprawie, co

– w kontekście ujęcia przedmiotu kontroli w skardze konstytucyjnej – mogłoby prowadzić do uznania skargi za niedopuszczalną.

Omawiając powołane przez skarżącą wzorce kontroli, Marszałek Sejmu zwrócił uwagę na to, że stanowisko Trybunału Konstytucyjnego nie jest jednolite w odniesieniu do zagadnienia, czy statuowane w art. 45 ustawy zasadniczej prawo do sądu obejmuje również prawo do żądania wznowienia postępowania. Zgodnie z dominującym wcześniej w orzecznictwie zapatrywaniem, takie prawo nie jest przewidziane w Konstytucji, jednak współcześnie Trybunał uznaje, że wskazany przepis ustawy zasadniczej stanowi adekwatny wzorzec kontroli konstytucyjności procedur wznowieniowych, z zastrzeżeniem, iż gwarancje dotyczące prawa do sądu są w tym zakresie ograniczone.

Uzasadniając wniosek o stwierdzenie zgodności z Konstytucją kwestionowanego przepisu, Marszałek Sejmu wskazał, że za dopuszczalnością zróżnicowania terminu wznowienia postępowania w wypadku stron postępowań w sprawach gospodarczych oraz stron innych postępowań cywilnych przemawia nie tylko – jak sugeruje skarżąca – względnie celowość uproszczenia, przyspieszenia i odformalizowania procedur sądowych w odniesieniu do przedsiębiorców, lecz przede wszystkim „szybkość uzyskania stabilnego orzeczenia sądowego, mająca zasadnicze znaczenie w perspektywie dynamiki obrotu profesjonalnego”.

3. W piśmie z 18 lutego 2016 r. stanowisko w sprawie zajął Prokurator Generalny, wnosząc o stwierdzenie, że art. 479²² zdanie pierwsze k.p.c., w brzmieniu obowiązującym do 3 maja 2012 r., w zakresie, w jakim odnosi się do skargi o wznowienie postępowania opartej na wskazanej w art. 403 § 2 k.p.c. przesłance późniejszego wykrycia takich okoliczności faktycznych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu, jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Uczestnik postępowania uznał, że – pomimo uchylecia dokonanego 3 maja 2012 r. – art. 479²² k.p.c. nie utracił mocy obowiązującej, ponieważ na mocy przepisu przejściowego nadal ma podlegać stosowaniu. Nie zachodzi zatem podstawa do umorzenia postępowania.

Prokurator Generalny wskazał na niejednolitość orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w przedmiocie objęcia skargi o wznowienie postępowania gwarancjami konstytucyjnymi. Jednocześnie zauważył jednak, że nawet nieobligatoryjne z punktu widzenia ustawy zasadniczej procedury sądowe muszą spełniać wymogi dotyczące odpowiedniego ukształtowania postępowania, wynikające z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Uzasadniając wniosek o stwierdzenie zgodności z Konstytucją kwestionowanego przepisu prawnego, Prokurator Generalny przedstawił identyczną argumentację jak Marszałek Sejmu. Dodatkowo, podniósł przy tym – powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 26 lutego 2008 r., sygn. SK 89/06 (OTK ZU nr 1/A/2008, poz. 7) – że strony postępowań gospodarczych oraz strony innych postępowań cywilnych nie mają wspólnej cechy istotnej, co prowadzi do wniosku, iż nie doszło w tym wypadku do naruszenia zasady równości.

4. Pismem z 2 kwietnia 2015 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, zawiadomiony o toczącym się postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej skarżącej, poinformował, że nie zgłasza w nim swojego udziału.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Trybunał Konstytucyjny jest uprawniony do badania na każdym etapie rozpoznania sprawy, czy nie zachodzi jedna z ujemnych przesłanek skutkujących obligatoryjnym umorze-

niem postępowania (por. np. postanowienia z: 21 marca 2000 r., sygn. SK 6/99, OTK ZU nr 2/2000, poz. 66; 5 grudnia 2001 r., sygn. K 31/00, OTK ZU nr 8/2001, poz. 269; 28 października 2002 r., sygn. SK 21/01, OTK ZU nr 5/A/2002, poz. 78; 30 maja 2007 r., sygn. SK 67/06, OTK ZU nr 6/A/2007, poz. 64; 14 listopada 2007 r., sygn. SK 53/06, OTK ZU nr 10/A/2007, poz. 139; 18 listopada 2009 r., sygn. SK 12/09, OTK ZU nr 10/A/2009, poz. 158). W szczególności możliwe jest przeprowadzenie badania skargi konstytucyjnej pod kątem spełnienia przesłanek postępowania, w tym przesłanek formalnych, także po zakończeniu – określonej w art. 61 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: uoTK) – procedury wstępnej kontroli oraz umorzenie postępowania w sytuacji, gdy wydanie orzeczenia byłoby niedopuszczalne ze względu na ujawnione dopiero na tym etapie postępowania przeszkody (w niniejszej sprawie procedura wstępnej kontroli została przeprowadzona na podstawie art. 49 w związku z art. 36 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym; Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK z 1997 r.). Składu rozpoznającego sprawę nie wiąże bowiem stanowisko zajęte w zarządzeniu lub postanowieniu Trybunału wydanym w ramach rozpoznania wstępnego (zob. postanowienia TK z: 8 kwietnia 2008 r., sygn. SK 80/06, OTK ZU nr 3/A/2008, poz. 51, i 30 czerwca 2008 r., sygn. SK 15/07, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 98, oraz powołane tam orzecznictwo).

W związku z powyższym również na obecnym etapie rozpoznania sprawy Trybunał jest uprawniony do zbadania, czy rozpatrywana skarga konstytucyjna spełnia wszystkie wymagania przewidziane w Konstytucji oraz w ustawie.

Trybunał zwraca zarazem uwagę, że 3 stycznia 2017 r. weszła w życie uoTK, przy czym art. 9 ust. 1 ustawy z dnia z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2074) stanowi, że do postępowań wszczętych i niezakończonych przed wejściem w życie uoTK stosuje się tę właśnie ustawę. Z tego względu, mimo iż procedura wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej została przeprowadzona na podstawie ustawy o TK z 1997 r., w analizowanej sprawie zastosowanie znajdują przepisy uoTK.

2. Zgodnie z art. 79 ust. 1 ustawy zasadniczej, każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

Trybunał uznał, że skarga konstytucyjna wniesiona przez skarżącą nie spełnia wymogów prawnych, których realizacja umożliwiłaby merytoryczne rozpoznanie sprawy.

3. W rozpoznawanej skardze konstytucyjnej jako wzorce kontroli wskazano art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny przypomniał w tym zakresie podstawowe ustalenia dotyczące obu wymienionych postanowień ustawy zasadniczej.

W świetle jednolitego orzecznictwa Trybunału, prawo do sądu, gwarantowane przez art. 45 ust. 1 Konstytucji, obejmuje w szczególności: 1) prawo do uruchomienia postępowania sądowego, 2) prawo do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, 3) prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia oraz 4) obowiązek odpowiedniego ukształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawę.

Jak słusznie zauważyli Marszałek Sejmu oraz Prokurator Generalny – abstrahując od prawa do żądania wzruszenia rozstrzygnięć zapadłych na podstawie unormowania uznanego za niekonstytucyjne, przyznanego przez art. 190 ust. 4 ustawy zasadniczej – stanowisko Try-

bunału w kwestii, czy art. 45 ust. 1 Konstytucji gwarantuje prawo do wznowienia postępowania sądowego, nie jest jednolite. Można bowiem wskazać zarówno judykaty negujące takie uprawnienie (zob. orzeczenia TK: postanowienie z 28 maja 2003 r., sygn. SK 33/02, OTK ZU nr 5/A/2003, poz. 47; wyrok z 12 stycznia 2010 r., sygn. SK 2/09, OTK ZU nr 1/A/2010, poz. 1; wyrok z 22 września 2015 r., sygn. SK 21/14, OTK ZU nr 8/A/2015, poz. 122), jak i judykaty je potwierdzające (zob. wyroki TK z: 15 maja 2000 r., sygn. SK 29/99, OTK ZU nr 4/2000, poz. 110; 13 maja 2002 r., sygn. SK 32/01, OTK ZU nr 3/A/2002, poz. 31; 21 lipca 2009 r., sygn. K 7/09, OTK ZU nr 7/A/2009, poz. 113). Trybunał Konstytucyjny w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę opowiedział się za zapatrywaniem, że prawo do żądania wzruszenia orzeczenia sądowego – co do zasady ograniczone pewnym terminem, liczonym od momentu uprawomocnienia się orzeczenia (wyjątkiem jest tu chociażby wznowienie postępowania karnego na korzyść skazanego) – w wypadku wystąpienia poważnych wad postępowania lub następczego wykrycia istotnych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, z których strona nie mogła skorzystać wcześniej, jest składową prawą do sądu w tym jego aspekcie, który dotyczy obowiązku sprawiedliwego ukształtowania procedury sądowej. W konsekwencji, pozbawienie strony możliwości domagania się wzruszenia orzeczeń we wskazanych sytuacjach narusza prawo jednostki do rozstrzygnięcia sprawy zgodnie z wymogami sprawiedliwości proceduralnej. O wyłączeniu omawianego prawa może zadecydować jedynie wzgląd na inne normy, zasady czy wartości konstytucyjne, przy czym sama stabilność prawomocnych orzeczeń – będąca niewątpliwie wartością chronioną przez ustawę zasadniczą – nie stanowi w tym zakresie wystarczającego uzasadnienia.

Trybunał Konstytucyjny zaznaczył, że przyjęcie przedstawionego zapatrywania nie miałyby żadnego znaczenia w zakresie rozstrzygnięcia o dopuszczalności merytorycznego rozpoznania niniejszej skargi konstytucyjnej, ponieważ w jego orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że w razie ustanowienia regulacji przewidującej wznowienie postępowania, z czym bezspornie mamy do czynienia w rozpatrywanej wypadku, do takiej regulacji znajdują zastosowanie gwarancje wynikające z art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej (zob. wyroki TK z: 16 stycznia 2006 r., sygn. SK 30/05, OTK ZU nr 1/A/2006, poz. 2; 30 maja 2007 r., sygn. SK 68/06, OTK ZU nr 6/A/2007, poz. 53; 12 stycznia 2010 r., sygn. SK 2/09; 11 maja 2011 r., sygn. SK 11/09, OTK ZU nr 4/A/2011, poz. 32; 22 września 2015 r., sygn. SK 21/14).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, konstytucyjna zasada równości wobec prawa, wyrażona w art. 32 ust. 1 ustawy zasadniczej, nakazuje natomiast identyczne traktowanie podmiotów znajdujących się w takiej samej lub zbliżonej sytuacji prawnie relewantnej. Równe traktowanie oznacza przy tym traktowanie według jednakowej miary, bez zróżnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Zasada ta nakazuje nakładać jednakowe obowiązki, względnie przyznawać jednakowe prawa podmiotom odznaczającym się tą samą cechą istotną, a jednocześnie dopuszcza, lecz nie wymaga, by nakładać różne obowiązki, względnie przyznawać różne prawa podmiotom, które taką cechę posiadają, oraz podmiotom, które jej nie posiadają. Ocena regulacji prawnej z punktu widzenia zasady równości wymaga rozpatrzenia trzech zagadnień. Po pierwsze, należy ustalić, czy można wskazać wspólną cechą istotną, uzasadniającą równe traktowanie określonych podmiotów, co wymaga przeprowadzenia analizy treści i celu aktu normatywnego, w którym została zawarta kontrolowana norma prawna. Po drugie, konieczne jest stwierdzenie, czy prawodawca zróżnicował prawa lub obowiązki podmiotów znajdujących się w takiej samej lub podobnej sytuacji prawnie relewantnej. Po trzecie wreszcie, jeżeli prawodawca odmiennie potraktował podmioty charakteryzujące się wspólną cechą istotną, to – mając na uwadze, że zasada równości nie ma charakteru absolutnego – niezbędne okazuje się rozważenie, czy wprowadzone od tej zasady odstępstwo można uznać za dopuszczalne. Odstępstwo takie jest dozwolone, jeżeli zróżnicowanie odpowiada wymogom relewantności, proporcjonalności oraz powiązania z innymi

normami, zasadami lub wartościami konstytucyjnymi, w tym w szczególności z zasadą sprawiedliwości społecznej.

Trybunał Konstytucyjny uznał, że w rozpatrywanej skardze konstytucyjnej wzorce kontroli zostały wskazane w poprawny sposób, co oznacza, że kwestionowany przepis prawny mógłby zostać zbadany pod kątem jego zgodności z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

4. Przedmiotem wniesionej skargi konstytucyjnej jest art. 479²² ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.; dalej: k.p.c.), dotyczący wyróżnionej dawniej kategorii postępowań w sprawach gospodarczych, w zakresie, w jakim odnosi się do skargi o wznowienie postępowania opartej na jednej z podstaw z art. 403 § 2 k.p.c., a mianowicie przesłance wykrycia takich okoliczności faktycznych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Skarżony przepis prawny:

1) dodano do k.p.c. 1 października 1989 r. na mocy art. 6 pkt 3 ustawy z dnia 24 maja 1989 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw gospodarczych (Dz. U. Nr 33, poz. 175, ze zm.), przy czym pierwotnie stanowił on: „Po upływie dwóch lat od uprawomocnienia się wyroku nie można żądać wznowienia postępowania, chyba że strona była pozbawiona możliwości działania lub nie była należycie reprezentowana”,

2) uznano w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 października 2009 r., sygn. SK 6/09 (OTK ZU nr 9/A/2009, poz. 137), za niekonstytucyjny w zakresie, w jakim odnosił się do skargi o wznowienie postępowania opartej na podstawie art. 401¹ k.p.c.,

3) znowelizowano 11 maja 2011 r. na mocy art. 1 ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 87, poz. 482; dalej: ustawa nowelizująca), wskutek czego otrzymał brzmienie: „Po upływie dwóch lat od uprawomocnienia się wyroku nie można żądać wznowienia postępowania, chyba że strona była pozbawiona możliwości działania lub nie była należycie reprezentowana. W sytuacji określonej w art. 401¹ nie można żądać wznowienia po upływie lat pięciu od uprawomocnienia się wyroku”; biorąc pod uwagę, że ustawa nowelizująca nie zawierała żadnego przepisu przejściowego, a nowelizacja miała na celu jedynie dostosowanie treści art. 479²² k.p.c. do zmiany, jaką spowodował wcześniej wyrok zapadły w sprawie SK 6/09, powstały w tym wypadku problem intertemporalny należy rozstrzygnąć na rzecz zasady bezpośredniego działania prawa, co oznacza, iż w razie żądania wznowienia postępowań w sprawach gospodarczych, zakończonych prawomocnymi wyrokami przed 11 maja 2011 r., zastosowanie powinien znajdować rozważany przepis w brzmieniu nadanym przez ustawę nowelizującą,

4) uchylono 3 maja 2012 r. na mocy art. 1 pkt 46 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381; dalej: ustawa uchylająca); uwzględniając, że zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy uchylającej zawarte w niej przepisy stosuje się do postępowań wszczętych po dniu jej wejścia w życie, przy czym w świetle orzecznictwa sądowego, w tym również rozstrzygnięć podjętych w sprawie skarżącej, przez omawiane postępowania – w wypadku przepisów dotyczących wznowienia postępowania – należy rozumieć postępowania pierwotne, a nie postępowania wznowieniowe, w zakresie żądania wznowienia postępowań w sprawach gospodarczych, zakończonych prawomocnymi wyrokami przed 3 maja 2012 r., zastosowanie nadal znajduje art. 479²² k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od 11 maja 2011 r.

Odnosnie do wskazanego przez skarżącą przedmiotu kontroli, Trybunał Konstytucyjny rozważył następujące zagadnienia.

Po pierwsze, skarżąca zakwestionowała art. 479²² k.p.c. w odniesieniu do okresu liczonego od momentu jego wejścia w życie do momentu uchylecia, tj. od 1 października 1989 r. do 3 maja 2012 r., chociaż – jak wynika z przeprowadzonej powyżej analizy

oraz orzeczeń zapadłych w jej sprawie – podstawę prawną wydanych w stosunku do niej rozstrzygnięć stanowił wskazany przepis w brzmieniu nadanym przez ustawę nowelizującą, a zatem w brzmieniu obowiązującym od 11 maja 2011 r. W tej wersji badany przepis składa się z dwóch zdań, z których jedynie pierwsze znalazło zastosowanie w wypadku skarżącej.

Po drugie, mając na uwadze, że 479²² k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od 11 maja 2011 r. uchylono 3 maja 2012 r., rozstrzygnięcia wymagała kwestia, czy utracił on moc obowiązującą, co mogłoby prowadzić – na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 4 uoTK – do umorzenia postępowania. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego jednolicie przyjmuje się jednak, że uchylenie przepisu prawnego nie jest równoznaczne z utratą przezeń mocy obowiązującej, jeżeli taki przepis na mocy regulacji intertemporalnych nadal normuje określone stany faktyczne, co oznacza – w świetle ustaleń współczesnej teorii prawa – że stanowi wciąż podstawę rekonstrukcji obowiązujących norm prawnych, różniących się od norm pierwotnie w nim wyrażonych ograniczonym zakresem czasowym. Z sytuacją taką mamy do czynienia bezspornie w niniejszej sprawie. Jak wynika z treści art. 9 ust. 1 ustawy uchylającej, art. 479²² k.p.c. nadal podlega stosowaniu w wypadku żądania wznowienia postępowań gospodarczych zakończonych prawomocnym wyrokiem przed 3 maja 2012 r., co jednolicie potwierdzają rozstrzygnięcia sądowe zapadłe w sprawie skarżącej. Należało zatem przyjąć, że badany przepis nie utracił mocy obowiązującej.

Po trzecie, w skardze konstytucyjnej, co jednoznacznie wynika z jej treści, art. 479²² k.p.c. został zakwestionowany wyłącznie w zakresie, w jakim odnosi się do skargi o wznowienie postępowania opartej na – przewidzianej w art. 403 § 2 k.p.c. – przesłance wykrycia takich okoliczności faktycznych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Dopiero w piśmie uzupełniającym z 17 listopada 2014 r., wniesionym już po upływie trzymiesięcznego terminu na złożenie skargi konstytucyjnej, skarżąca wskazała dodatkowo drugą z przesłanek określonych w art. 403 § 2 k.p.c., dotyczącą wykrycia nowych środków dowodowych, co Trybunał uznał za niedopuszczalną próbę rozszerzenia zakresu zaskarżenia.

W konsekwencji, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że przedmiotem kontroli konstytucyjności prawa w niniejszej sprawie mógłby być jedynie art. 479²² zdanie pierwsze k.p.c. w jego ostatniej wersji sprzed uchylenia, czyli w brzmieniu obowiązującym od 11 maja 2011 r. do 3 maja 2012 r., w zakresie, w jakim dotyczy żądania wznowienia postępowania z powodu wykrycia takich okoliczności faktycznych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

Trybunał zauważył jednak, że nawet w tym zakresie skarżąca nie uprawdopodobniła okoliczności, iż w rozpatrywanym wypadku doszło do naruszenia przysługującego jej prawa konstytucyjnego. Za słuszne trzeba było bowiem uznać zastrzeżenia podniesione przez Marszałka Sejmu, związane z wątpliwościami, czy w sytuacji przedstawionej przez skarżącą rzeczywiście doszło do wykrycia nowych okoliczności faktycznych. Co istotne, skarżąca w ogóle nie poruszyła tego zagadnienia w skardze konstytucyjnej, wyjątkowo ogólnie odnosząc się do niego dopiero w piśmie uzupełniającym z 17 listopada 2014 r. Jak przy tym wynika z rozstrzygnięć zapadłych w jej sprawie, żądając wznowienia postępowania, skarżąca powołała się na opinię sądową psychologiczno-psychiatryczną, sporządzoną na potrzeby postępowania karnego już po prawomocnym zakończeniu postępowania cywilnego, którego wznowienia się domagała. W świetle tej opinii, jej przeciwnik procesowy nie był chory na schizofrenię, co w powiązaniu z twierdzeniem, że ze schizofrenii nie można zostać wyleczonym, pozwalałoby na postawienie odmiennej diagnozy niż ta, która legła u podstaw ustaleń faktycznych istotnych dla zakończonego postępowania cywilnego.

Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, bardzo poważne wątpliwości budzi to, czy w omawianym wypadku można przyjąć, że mamy do czynienia z nową okolicznością faktyczną, w szczególności uwzględniając, iż stan psychiczny przeciwnika procesowego skarżą-

cej był przedmiotem oceny orzekających sądów, a jej żądanie zmierzało w istocie do ponownego poddania tej okoliczności badaniu w postępowaniu cywilnym. Niezależnie od tego, że kwalifikacja prawna określonej sytuacji z punktu widzenia art. 403 § 2 k.p.c. nie mieści się w zakresie kognicji sądu konstytucyjnego, Trybunał stwierdził, że skarżąca nie uprawdopodobniła, że przysługiwało jej prawo konstytucyjne, które miałyby zostać naruszone przez kwestionowaną w skardze konstytucyjnej regulację.

W konsekwencji, Trybunał Konstytucyjny uznał, że niniejsze postępowanie podlegało umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 uoTK ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

Mając powyższe na uwadze, Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.